

Oude Kerk, 2 november 2025

Oogstdienst en afscheid Protestants Kerkkoor

ds. Johan Meijer

gelezen: Genesis 12: 1-8, Lucas 19: 1-10

titel: zielswerkelijkheid

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

|

In dit ene schilderij 'weg naar de Eeuwigheid' van Richard Steunenberg komen verschillende elementen van deze dienst samen. Wanneer verschillende fragmenten met een eigen betekenis één geheel vormen, noemen wij dat een *Gesammtkunstwerk*. Dat is ook een mooie en treffende benaming voor de liturgie: wanneer allerlei onderdelen die ogenschijnlijk op zichzelf lijken te staan, een zinvol verband vormen, een geheel.

II

De elementen van deze dienst zijn dat het de jaarlijkse oogstdienst is, dat wij een oogsttafel zien, prachtig gerangschikt door de mensen van ons agrarisch buitengebied die aan deze dienst meewerken. De inleiding van Ida als een treffende samenvatting van wat oogst mag zijn als je die voor de Schepper brengt. We hoorden over Sem, die... Het Protestants Kerkkoor zingt voor het laatst kostbare zangen. De vreugde van het 70-jarig jubileum, de werkelijkheid van het voorbij gaan. Niet alleen de diensten waarin jullie zingen, maar ook de repetities op de woensdagavonden. Dan horen we later in de viering dat er iemand is overleden. Allemaal elementen die op zichzelf lijken te staan, maar die een verband vormen.

III

En dan waren er de lezingen, die uit Genesis over Abram en Saraï, die geroepen worden naar een andere werkelijkheid en uit Lucas over Zacheüs die zich geroepen weet van zijn leven een andere werkelijkheid te maken. En dan heb je ook nog een kunstwerk waar je het over wilt hebben. Het is wel een beetje veel allemaal, vind je ook niet?

IV

Maar juist in het kunstwerk komt alles samen, aan het begin van de maand waarin de zogeheten Voleindingstijd valt en op de dag dat de Rooms Katholieke Kerk Allerzielen beleeft. Richard gebruikt in zijn werken gelaagdheden. Niet alleen van materialen, maar ook van betekenissen. Het schema is steeds: déze, onze wereldse en materiële werkelijkheid en die ándere werkelijkheid, de geestelijke, de heilige, de hemelse, het Koninkrijk van God, de Eeuwigheid. En die dimensies zitten in één en het zelfde werk, zoals deze dimensies in één en hetzelfde mensenleven kunnen zitten.

V

De vruchten van deze wereld zie je rechtsonder, als was het een deel van een oogsttafel. Appels zijn het, verwijzend naar het verhaal dat een appel leidde tot een nieuwe werkelijkheid in de verse schepping: het materiële denken, het ego-denken, het los van God denken. Het denken van een Oer der Chaldeeën, waar Abram en Saraï woonden, het denken van een oppertollenaar Zakchaoïs die overal geld in ziet en ongetwijfeld in de Quote500 stond. De appels zitten in de hals van een paard, die hoort bij het schaakbord. Een paard van Troje, eentje die er insluip met zijn slangachtige verleiding, eentje die roept dat materie de macht moet hebben, dat economie en groei alles is, dat potentie en paardenkracht belangrijker is dan kwetsbaarheid en veelkleurigheid.

VI

Linksonder een gevallen koning op het schaakbord met een kruis op het hoofd. Het is Koning Jezus, die juist die waarden van kwetsbaarheid en veelkleurigheid en respect voor de Schepping verkondigde. Hij is ten val gebracht, Hij is gekruisigd. Maar zie je in welke richting het kruis wijst? Richting een weg waarnaar de snavels van de drie vogels wijzen, die Drie-één de Heilige Geest betekenen. Die weg die onthuld wordt, door dat er een gordijn open is gegaan, een voorhangsel, een sluiters. Een doorzicht wordt gegeven op het heilige, een stad van Goud, een land van Belofte, een Kanaän vol druiven en vol graan, de werkelijkheid van God.

VII

En nu is de spannende vraag of dat land van Belofte eindeloos ver is, ver bij ons vandaan, en nog eindeloos lang op zich laat duren, zodat je verzucht: ‘dat Koninkrijk van U, komt daar nog wat van?’ Zo is het gedacht: een hier en een daar, een nu en een dan, met een enorme kloof ertussen. Maar ik geloof steeds meer dat het grote Licht, het Eeuwigheidsleven, de dimensie van God of hoe je het ook noemt rakelings dichtbij is. Zo verwoordt de Ierse dichter en filosoof en Keltische christen John o’Donohue het. En zo lees ik het wel eens voor als zegen aan een sterfbed of bij een afscheid: “Dat je hart sprakeloos mag zijn bij het zien van het grote Licht, je ziel ademloos als je het serene thuis binnengaat dat naast ons huist, aan de andere kant van wat wij zien.”. Dat naast ons huist. Zo dichtbij is dat verschil tussen het materiële en het geestelijke, zo dichtbij is de wereld van de ziel, zo dichtbij is het Koninkrijk van God. Het is ónder jullie gekomen, zegt Jezus.

VIII

Abram had het door: ga op weg en je leven zal nog veel vruchtbaarder zijn, niet in economische Oer-zin maar in zielszin, een leven dat overvloedt van oogst en melk en honing. Zacheüs had het door: nodig Jezus uit in je leven, en je huis en je leven zal totaal anders worden, vele malen rijker dan al die rijkdommen die je vergaard hebt. Wij hebben het door als wij de gaven van de oogst niet graaien maar uitdelen. Als we niet in de appel bijten om er Godzelf van te worden, maar als we appels uitdelen aan wie honger en dorsten naar gerechtigheid en vrede.

IX

En bij zo’n afscheid als dat van het koor, of als dat van een geliefde, wat is er dan te zeggen? Dan geldt ook het Evangelie van de ziel. Het stoffelijke, het zichtbare, het lichamelijke, dat gaat voorbij. Maar blijvend is de ziel van het hart dat zingt voor God, dat getuigt van die andere werkelijkheid, die huist vlak naast de onze. De ziel die zingt: Dank aan U, Heer, U hebt uw volk met U mee genomen, U hebt het door de zee geleid. Naar dat andere land, dat helemaal niet ver is, dat er gewoon is, zelfs nu al, als de Koning die je hebt laten vallen weer in jou op mag staan en je Hem in je huis laat wonen.

Amen